

Handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet 2011-2015

Vedtatt av Universitetsstyret 14.04. 2011

Innledning

Universitetet i Bergen har gjennom flere år klatret på internasjonale rankinger, økt den internasjonale publiseringen betydelig og fått tildelt flere store internasjonale forskningsprosjekter. Internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid er vanlig i mange miljøer, og universitetet har nådd målet om at 20 % av alle som avlegger en grad ved UiB skal ha hatt et utenlandsopphold i løpet av studietiden. I 2010 kom det om lag 850 studenter fra utenlandske læresteder til UiB, de fleste som utvekslingsstudenter men mange også som gradsstudenter. Rundt 30% av våre doktorgradskandidater kommer fra andre land.

Universitetet i Bergens strategiske plan slår fast at det har som mål fram mot 2015 å posisjonere seg ytterligere som et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet som satses målrettet på fremragende, fri og grunnleggende forskning. Det skal kunne sammenligne seg faglig på kvalitet og resultater med andre fremstående forskningsuniversiteter. Det vil ha de gode og anerkjente forskningsuniversitetene i verden som samarbeidspartnere. Det er universitetets fortrinn og evner til å få internasjonalt gjennomslag og anerkjennelse for forskningen som er forutsetningen for å kunne rekruttere høyt kvalifiserte forskere og for å utvikle attraktive forskningsbaserte utdanningsløp.

Det er også viktig at universitetets forskere og studenter bidrar aktivt til å møte og gjennom forskning og kompetansebygging være med på å løse de store globale utfordringene verden står overfor, selv om det ikke umiddelbart gir vitenskapelig uttelling i tradisjonell forstand. Universitetet har lange tradisjoner for forskningssamarbeid med universiteter i Afrika, Asia og Latin-Amerika, og det er et mål å arbeide for ytterligere styrking av dette.

At universitetet lykkes som et internasjonalt anerkjent universitet, skal vises gjennom gode resultater ved anerkjente rangeringer, omfattende publisering i velrenommerte publiseringsskanaler, gjennomslag i internasjonale forskningsprogrammer og ved at forskerne og studentene er attraktive som deltakere i internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid.

Universitetet i Bergens strategi forutsetter at det fortsatt legges stor vekt på å videreutvikle den internasjonale dimensjonen i forskning, utdanning og administrasjon. Denne handlingsplanen løfter fram tiltak som kan fremme dette, med særlig vekt på kjerneområdene forskning og utdanning. Planen må gjerne leses i sammenheng med Universitetets strategiske plan. Planen berører ikke forskningsfelt eller fag; den skal gjelde hele universitetet. Samtidig er UiBs fakulteter, sentre og institutter ulike med hensyn på graden av internasjonalisering og har derfor ulike utfordringer når det gjelder internasjonal forskning og utdanning og internasjonalt samarbeid generelt. Handlingsplanen er derfor et retningsgivende dokument som må tilpasses lokale forhold. Noen steder kan det være aktuelt å sette mer ambisiøse mål; andre steder kanskje litt lavere.

UiB merker seg at det globale mønsteret for studentrekruttering er i stor endring og at den internasjonale konkurransen om de beste og de best betalende studentene er stor. Globalt øker antallet studenter hurtig, bl.a. på grunn av økt studietilbøyelighet i flere asiatiske land. Mange søker seg til gradsstudier i Europa og USA. Norske universitet, som tilbyr høyere utdanning uten studieavgifter, opplever en betydelig økning i antallet utenlandske søkere. Det ventes at tallet vil stige ytterligere som et resultat av innføring av studieavgifter i våre naboland for studenter utenfor EU/EØS-området. UiB må derfor være oppmerksom på globale trender, inkludert hva høyere utdanning som en internasjonal vare, betyr. I den kommende perioden må spørsmålet om hvordan denne utfordringen skal møtes av UiB spesielt og Norge generelt, komme tydelig på dagsorden. Innenfor utdanning har Bologna-prosessen og andre nasjonale og internasjonale føringer stor betydning, og der det er mulig må UiB nøye vurdere hvordan nye krav skal implementeres.

Sentrale myndigheter og Forskningsrådet legger politiske og økonomiske føringer for geografiske prioriteringer i det internasjonale utdannings- og forskningssamarbeidet. Nordisk og europeisk samarbeid står naturligvis sterkt, og i tillegg legges det vekt på å styrke forbindelsene til USA, Canada, Japan, Kina, Russland, India, Sør-Afrika og Brasil, Argentina og Chile. UiB følger de nasjonale prioriteringene i den grad det passer med forskningskompetanse og fagmiljøenes prioriteringer. Når det gjelder flere av disse områdene er det grunnlag for langt tettere samarbeid enn det som er tilfelle i dag, samtidig som miljøenes satsninger på utviklingsrelatert forskning kan innebære at UiB har samarbeidspartnere i andre geografiske områder enn de nasjonalt prioriterte.

For å fremme god og grunnleggende forskning må UiB samarbeide med andre faglig sterke miljøer lokalt, regionalt og nasjonalt og samtidig fremme samarbeid som bidrar til global kapasitets- og kompetansebygging. I mange tilfeller vil det styrke internasjonalisering og internasjonal forskning å samarbeide med næringslivet lokalt og regionalt, og det er en del av UiBs oppdrag å fremme slikt samarbeid.

Internasjonal forskning og utdanning som daglig praksis

Internasjonal forskning inkluderer deltagelse i både store og internasjonalt finansierte forsknings- og infrastrukturprosjekter og i mer avgrenset forskningssamarbeid, samarbeid i mindre formaliserte former, og internasjonal publisering. For forskningskvalitet, internasjonal synlighet og ivaretagelse av globale forpliktelser er alle komponentene viktige. Samtidig kan internasjonalt forskningssamarbeid bidra til å utvikle et mer internasjonalt utdanningsmiljø hjemme og styrke den forskningsbaserte utdanningen. Der det er mulig, bør derfor også en utdanningskomponent integreres i internasjonalt forskningssamarbeid, og UiB må blant annet gjennom etablering av strategiske partnerskap bestrebe seg på å se forskning og utdanning i sammenheng.

- Et styrket administrativt støtteapparat skal bidra til ytterligere å profesjonalisere arbeidet med å søke om forskningsfinansiering i internasjonale prosjekter, inklusive koordineringsansvar for EU-prosjekter, ERC og infrastrukturprogrammer. Mål: en klar økning av prosjekttilslaget ut fra 2010-nivå. Ansvar: forskningsadministrativ avdeling (FA), instituttene. Tidsplan: ved utgangen av perioden
- Et godt utbygd apparat for administrativ og økonomisk oppfølging er en forutsetning for drift av store internasjonale forsknings- og utdanningsprosjekter, og det er viktig at hele systemet for prosjektoppfølgning og ansvarsfordeling er tydelig. Ansvar: Økonomiavdelingen, FA og Studieadministrativ avdeling (SA) i samarbeid med fakultetene. Tidsplan: Klargjøring av oppgaver og ansvar 2011, iverksettelse 2012.
- En sentralt finansiert men lokalt initiert ordning med toerstillinger og gjesteforskere etableres for å bygge ekspertise som kan støtte opp om målet med økt deltagelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Ansvar: Universitetsledelse, FA, fakultet. Tidsplan: Ordningen etableres innen 2012.
- Fakulteter og institutter bes vurdere om det er hensiktsmessig å avsette en større andel av sine midler til aktiviteter som fremmer internasjonalt forskningssamarbeid og publisering. Mål: for institusjonen sett under ett en økning av nivå-to publikasjoner og publikasjoner sammen med utenlandske forskere med 10% i forhold til 2010-nivå. Ansvar: Fakultetene/UB.¹ Tidsplan: i inneværende periode.
- UiB vil legge til rette for etablering og drift av fellesgrader på MA- og ph.d.-nivå innen fagfelt hvor dette kan understøtte strategisk forskningssamarbeid og sikre kandidatene en bedre og mer internasjonalt orientert utdanning. Mål: tildele grader sammen med viktige samarbeidspartnere. Ansvar: SA, FA og institutt.
- UiB vil etterstrebe å knytte sammen flere av de nasjonale strategiske virkemidlene i internasjonal forskning og utdanning, og vil arbeide for norsk deltagelse i

¹ Målet forutsetter at det etableres en oversikt over internasjonalt samforfatterskap.

internasjonale programmer som fremmer slik kobling. Mål: effektiv og målrettet strategisk utnyttelse av aktuelle nasjonale og internasjonale ordninger. Ansvar: Universitetsledelse, fakultet. Tidsplan: gjennomgående.

- Kvoteordningen er inkludert i UiBs satsing for å oppnå universitetets strategiske målsetting om å styrke utviklingsrelatert forskning og kompetansebygging, og ved Universitetet i Bergen ses kvoteordningen i sammenheng med andre nasjonale og internasjonale programmer for forsknings- og utdanningssamarbeid (særlig nåværende NUFU/ NOMA). UiB vil fortsatt arbeide for å bruke slike programmer som strategiske virkemidler for å styrke internasjonale partnerskap. Ansvar: SA. Tidsplan: gjennomgående.
- Bergen Summer Research School er en viktig arena for internasjonal forskerutdanning og samhandling med globale partnere/partnere i Sør, og det må utvikles en bærekraftig økonomisk modell for en forskerskole på mer permanent basis. Forskerskolen evalueres med det for øye i 2011. Ansvar: FA.
- Institusjonelle nettverk, medlemskap og andre avtaler kartlegges og evalueres med utgangspunkt i deres betydning for internasjonalt utdannings- og forskningssamarbeid i utvalgte land og regioner. Samarbeid som fremmer både forskning og utdanning prioriteres. En særskilt tiltaksplan utarbeides for å videreutvikle og forsterke det internasjonale samarbeidet med disse strategiske partnerinstitusjonene. Avtaler som for tiden ikke anvendes, vurderes med tanke på avvikling. Ansvar: SA/FA/fakultet. Tidsplan: 2011 og årlig.

Faglig forankret, administrativt støttet og kvalitetssikret internasjonal mobilitet

En viktig forutsetning for å være et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet er at universitetets ansatte er synlige på viktige forskningsmessige arenaer og gjennom publisering. I tillegg dreier det seg om student- og forskermobilitet og om utveksling av studenter, lærere og administrativt ansatte slik at staben har bred internasjonal kunnskap og erfaring. Både inn- og utreisende studenter får adgang til fagtilbud som ikke finnes ved eget universitet eller å få et bedre tilbud enn hjemme. Mobilitet er derfor en viktig del av universitetets internasjonale arbeid og det krever betydelige ressurser og klare ansvarsforhold.

En viktig indikator på om UiB er et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet, er om studenter og forskere fra andre land søker seg hit. UiB tar mål av seg til å være et åpent og inkluderende universitet for alle studenter og ansatte og å ta godt i mot de som kommer til universitetet for kortere eller lengre tid. Fagmiljøene oppfordres til å sikre rutiner for at dette i praksis skjer. Også når det gjelder utveksling oppfordrer UiB sterkt til etablering og vedlikehold av langvarige internasjonale forbindelser og nettverk. Målet er at hvert fakultet/institutt skal ha en fast kjerne av samarbeidende institutter/universiteter utenlands. Det vil fremme kvaliteten i utvekslingen og redusere de administrative og faglige omkostningene ved internasjonalt samarbeid.

- Det foretas en avklaring av ansvarsforholdet mellom de sentraladministrative avdelinger, fakulteter og institutt når det gjelder mottak og utreise av ansatte, studenter og gjester. Ansvar: Universitetsledelsen. Avklaringen foretas våren 2011 og iverksettes senest høsten samme år.
- UiB har som mål å sikre en bedre faglig forankring for våre utreiseavtaler. Det enkelte institutt bør etablere anbefalte utvekslingsløp innenfor sine studieprogrammer; helst til steder hvor en også har forskningssamarbeid. Et godt utbygd administrativt støtteapparat ved SA skal bistå fagmiljøene i dette arbeidet. Mål: Alle studieprogram inneholder anbefaling om utvekslingsinstitusjoner. Ansvarlig: instituttene, SA. Tidsplan: 2012.
- For å fremme koblingen mellom utdanning og forskning i vårt internasjonale arbeid, ønsker UiB å bedre balansen i studentutvekslingen. Det betyr at vi vil arbeide for flere utreisende studenter på Erasmus-avtaler; flere innreisende på bilaterale avtaler. Vi vil

aktivt bruke våre avtaler til å fremme dette målet og eventuelt inngå nye avtaler som kan styrke forsknings- og utdanningssamarbeid. Mål: Minimum 30% av de som avlegger en grad ved UiB skal ha hatt et studieopphold utenlands. Ansvar: Institutt, fakultet, SA.

- Internasjonal uke, som har vært arrangert to ganger, videreføres som et samarbeid mellom Studentparlamentet og SA.
- UiB utarbeider en rekrutteringsplan for internasjonale studenter som ser forskning og utdanning i sammenheng. Ansvar: SA. Tidsplan: 2011.
- Internasjonal utveksling for administrativt og teknisk personale gir muligheter for nettverksbygging og internasjonal erfaringsutveksling, og UiB vil legge til rette for det. Den allerede etablerte Bergen Staff Mobility Week blir et fast arrangement for mottak av internasjonale gjester. Ansvar: Personal- og organisasjonsavdelingen (POA). Tidsplan: gjennomgående.
- For å fremme forskning på internasjonalt nivå, opparbeide internasjonal erfaring, etablere internasjonale kontakter og bygge nettverk, bør ph.d.-kandidater ha et utenlandsopphold av en viss varighet i stipendperioden, alternativt en internasjonal komponent som miljøet selv definerer nærmere. Ansvar: instituttene. Tidsplan: gjennomgående.
- For å skape internasjonale ph.d.-miljøer ved UiB oppfordres fagmiljøene til å utnytte nasjonale og internasjonale ordninger som gjør det mulig for internasjonale ph.d.-kandidater å komme på utvekslingsopphold til UiB. Ansvar: instituttene. Tidsplan: kontinuerlig.
- UiB skal videreutvikle og tilpasse tjenester som tilbys gjennom UiBs Euraxcess-kontaktpunkt: International Staff Services (ISS). Tjenesten må ha en helhetlig tilnærming som kan inkludere forskerens familie. ISS må være godt synlig og utvides til å omfatte et velkomstsenter med direkte veiledning og assistanse for ansatte, gjesteforskere og deres familier. ISS kombineres med Servicesenter for Internasjonal Mobilitet (SIM). Senteret skal gi informasjon, råd, hjelp og assistanse til så vel UiB-ansatte som utenlandske gjester og ansatte og stipendiater, for praktisk tilrettelegging for internasjonal mobilitet til og fra UiB. Ansvar: POA Tidsplan: gjennomgående 2011-2012.
- Universitetet vil arbeide for at det etableres et servicesenter for utenlandske arbeidstagere (SUA) i Bergen. Ansvar: Universitetsledelsen. Tidsplan: 2011-2012.
- En viktig del av en god mottagelse er å kunne tilby gjester boliger. Universitetet vil arbeide for å finne ordninger som sikrer at gjesteforskere som kommer til UiB også får tilbud om bolig. Tilgang til leie av gjennomgangsboliger for utenlandske gjesteansatte og stipendiater økes med flere nye boenheter (leiligheter/hybler), enten med egen boligmasse eller gjennom leieavtale med eksterne tilbydere. Det etableres en "boligkalender" hvor instituttene til enhver tid kan se om det finnes ledige boliger og boligtilbudet skal gjøres tilgjengelig gjennom elektronisk bookingsystem. Ansvar: Universitetsledelsen, Eiendomsavdelingen (EIA). Tidsplan: 2011 og gjennomgående
- UiB mottar i dag ca. 3000 søknader årlig om MA-gradsstudier fra utenlandske borgere. For å sikre kvaliteten i opptaket og redusere universitetenes administrative omkostninger, vil UiB i inneværende periode arbeide for at det opprettes felles nasjonalt studentopptak for utenlandske studenter. Ansvar: Universitetsledelsen.

Heving av språkkompetanse

Universitetet har fortsatt utfordringen med å utvikle norsk som akademisk språk samtidig som engelsk må bli tydeligere etablert som parallelt språk i forskning, undervisning og administrasjon. Internasjonalisering betyr likevel ikke at all aktivitet som ikke foregår på norsk, skal foregå på engelsk. UiB ønsker å legge til rette at ansatte og studenter som reiser til land hvor engelsk ikke er hovedspråk, får en innføring i stedets språk og for at de som kommer hit på lengre opphold skal lære seg norsk. Universitetets politikk har lenge vært at

alle ansatte i løpet av en toårsperiode skal kunne gi undervisning på norsk, og det er viktig at UiB vurderer om opplæringen i norsk er tilstrekkelig omfattende for dette formål.

Universitetet har vedtatt en språkpolitikk og har innført tiltak for legge til rette for godt språk på begge norske målformer og på engelsk (se universitetsstyret sak 75/07). Det er svært viktig at kursene som tilbys de ansatte (akademisk engelsk og administrativ engelsk) og norsk for utenlandske ansatte og studenter utvides, at enhetene legger til rette for deltagelse i disse, og at de ansatte ser det som sitt ansvar å kunne kommunisere i et internasjonalt miljø.

- Hvert institutt gjennomgår sine fremmedspråklige studietilbud med sikte på å ha attraktive tilbud til ikke-norskspråklige studenter. De skal helst også være aktuelle for norsktalende studenter og dermed legge til rette for en god faglig integrasjonsprosess. Ansvar: instituttene. Tidsplan: 2011.
- Det er et mål å øke publisering i engelskspråklige tidsskrifter på nivå II, og internasjonal publisering generelt. Det må derfor legges til rette for en god tjeneste for språkvaske og annen språkstøtte som dekker alle fagområder. Ansvar: POA. Tidsplan: gjennomgående.
- UiB har som mål at det skal utvikles sommerkurs i norsk språk for utenlandske studenter. I inneværende periode (fra 2012) skal en slik ordning etableres som prøveordning. Ansvar: SA og fagmiljø ved Humanistisk fakultet.
- For å nå målet om å knytte forsknings- og utdanningssamarbeid nært sammen og dessuten arbeide for en viss balanse i studentutvekslingen, må UiBs studenter også reise på utveksling til land hvor engelsk ikke er hovedspråk. Idealet er at UiB kan tilby språkopplæring i flere aktuelle språk ved siden av ordinære studier. Det er behov for å utrede både behov, muligheter og tilgjengelige ressurser nærmere, men et pilotprosjekt settes i gang i inneværende periode (fra 2012). Det er nærliggende med et slikt prosjekt i tysk, ettersom våre miljøer samarbeider mye med tyske miljøer og Tyskland er det landet som sender flest Erasmus-studenter til UiB. Ansvar: SA og POA (språktjenesten).
- Etter mønster fra andre universitet, bl.a. Universitetet i Oslo, etableres en nettbasert struktur for "språk-tandem" som kan fremme både norske og internasjonale studenters språkbeherskelse. Ansvar: SA. Tidsplan: 2011.

Tydlig profilering og bedre informasjonsflyt

Profilering og informasjon er to forskjellige ting. Samtidig fungerer informasjon i mange tilfeller også til å profilere institusjonen. Det er viktig å ha dette aspektet in mente for eksempel i arbeidet med web-sider og ved deltagelse i internasjonale arrangementer. I denne sammenheng er det også viktig at UiB har et bevisst forhold til bruk av internasjonale rankinger i profileringsøyemed.

- For å profilere UiB eksternt, gjennomgås alt profileringsmaterieil med sikte på å at det skal gi et dekkende bilde av UiB. Det lages en plan for hvordan materialet skal brukes. Ansvar: Kommunikasjonsavdelingen (KA) i samarbeid med fagmiljø og sentrale enheter. Tidsplan: 2011.
- UiB mottar en rekke delegasjoner som ønsker informasjon om UiB. Mottaket av slike delegasjoner profesjonaliseres ved en tydelig plassering av ansvar for tilrettelegging og arrangement. Det etableres generelle rutiner for besøk. Ansvar: Universitetsledelsen. Tidsplan: 2011.
- Området "international" på UiB sin web-sider skal til enhver tid gi god og oppdatert informasjon på engelsk og norsk om forskning, utdanning og personalpolitikk ved UiB. Ansvar: KA/aktuelle enheter. Tidsplan: 2011 og gjennomgående.
- Sentrale web-sider publiseres både på norsk og engelsk, og fakultet og institutt må ha et bevisst forhold til at det skal gis relevant engelskspråklig informasjon også på de lokale sidene. Det må defineres hvilke ressurser parallele engelske og norske

web-sider krever, og tas tiltak for å stille nødvendige ressurser til rådighet. Ansvar: KA, fakultet og institutt. Tidsplan: gjennomgående.

- UiB vil fortsette arbeidet med å gjøre forskningsresultater åpent tilgjengelig for alle, med de avklaringer av alle aktuelle lisens- og rettighetsspørsmål som er nødvendige i den sammenheng. Ansvar: UB.
- Samlet informasjon om viktige støtteordninger for utenlandsopphold for alle grupper av ansatte og studenter skal være enkelt elektronisk tilgjengelig. Ansvar: KA i samarbeid med SA og FA. Tidsplan: gjennomgående
- UiB vil legge til rette for bedre utnyttelse av nettverk, sentre og samarbeidsavtaler ved å profesjonalisere informasjonen om de viktigste ordningene og legge til rette for ansatte og studenter som vil benytte seg av dem. Mål: Bredere deltagelse av UiB-ansatte og studenter innenfor de viktigste nettverkene. Ansvar: FA, SA. Tidsplan: gjennomgående.